

Motion till riksdagen 2009/10:A402

av Anne Ludvigsson m.fl. (s)

Rätten till heltid

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till heltid.

Motivering

Grunden för ett jämlikt, jämställt och solidariskt samhälle är rätten till arbete, som ger möjlighet att kunna försörja sig och sin familj och som ger ekonomisk självständighet livet ut. En av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är att skapa förutsättningar för en livskraftig arbetsmarknad i hela landet. Den som vill arbeta heltid ska kunna göra det men det ska också finnas möjlighet att utifrån egna behov och överväganden arbeta deltid.

Målet att heltidsarbete ska vara en rättighet och deltidarbete en möjlighet är ett tillstånd som män i stor utsträckning redan uppnått. För stora grupper av kvinnor är situationen den omvända.

Exempelvis så var 234 000 av fackförbundets Kommunals medlemmar under 2004 deltidarbetande. Av dem ville 65 000 arbeta mer. Deltid är betydligt vanligare i vissa branscher och av de deltidarbetande är tre fjärdedelar kvinnor. LO-kvinnorna arbetar mest deltid, nästan hälften av dem har en deltidsanställning jämfört med 9 procent av LO-männen. Bland kommunalarbena är deltidarbete vanligast bland dem med tidsbegränsade anställningar och inom äldre- och handikappomsorgen.

Fackförbundet Handels redovisar en likartad situation. De skriver att ”detaljhandeln är en kvinnodominerad bransch där sex av tio kvinnor har deltidsanställning. Arbetsgivarna vill hela tiden öka antalet deltidstjänster för att täcka långa öppettider. Därmed är det omöjligt för många kvinnor att kunna få den heltidstjänst de vill ha.”

Deltidsarbete ger lägre lön (per tidsenhet), ger lägre inkomst, leder till sämre sjukförsäkring och sämre pension, utgör hinder för en positiv yrkes-

Fel! Okänt namn på

och löneutveckling och leder till en sämre förankring på arbetsmarknaden. Det finns också klara samband mellan deltidarbete och ohälsa.

Kvinnor har också i större utsträckning än män timanställningar. Den anställningsformen har i regel de sämsta anställningsvillkoren och ger en ännu sämre anknytning till arbetsmarknaden än deltidarbete.

En konsekvens av de attityder som råder i arbetslivet är att kvinnors arbete värderas lägre än arbeten inom mansdominerade områden. Även här finns ett negativt samband med det faktum att majoriteten av de deltidarbetande är kvinnor.

Deltidsarbetet är en kvinnofälla. Normen, som till stor del är kopplad till inställningen att det är kvinnor som har huvudansvaret för barnen, har på ett omvänt sätt kommit att bli att kvinnor har "rätt" till deltid. Om arbetsmiljön som kvinnor arbetar i är ohälsosam och nedslitande, om skötseln av barn och hem kräver närvaro får kvinnor lösa det individuellt, t.ex. utnyttja sin "rätt" till deltid. Enskilda människor ska naturligtvis ha möjlighet att träffa egna, fria, i ordets verkliga mening, val t.ex. i vilken utsträckning de vill arbeta. Valen kan variera över tiden beroende på den personliga livssituationen. Men enskilda människor kan inte genom personliga val rå på starka strukturer. Mönster i samhället begränsar människor beroende av kön. Parterna på arbetsmarknaden har det primära ansvaret för att eliminera de negativa konsekvenserna av det ofrivilliga deltidarbetet.

Lagstadgad rätt till heltid är en viktig och genomgripande reform för att åstadkomma faktisk jämställdhet. Om inte arbetsmarknadens parter kan lösa problemen bör lagstiftning övervägas.

Stockholm den 5 oktober 2009

Anne Ludvigsson (s)

Carina Hägg (s)

Carina Ohlsson (s)